

Jämlikt Göteborg hittills

- en sammanfattning av arbetet

Innehåll

Om materialet	3
Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018-2026.....	4
Utveckling av processägarskapet 2013-2018	5
Mobilisering och workshops fokus för 2014	5
Samordningsgrupp formades 2015	6
2016: Nytt budgetmål och fokusplan 2.0: Mobilisering och planering av arbetet tog ytterligare steg.....	6
2017: Fortsatt bredda ansvar och delaktighet.....	7
2018: Nytt program och ny konstellation i samordningsgruppen.....	7
Skapa god start i livet och goda uppväxtvillkor.....	8
Fokusområde 1: En god start i livet.....	8
Det familjecentrerade arbetssättet utvecklas starkt i stadsdelarna.....	8
Föräldrastödsprogrammen samordnas för jämlikt stöd	10
Minska konsekvenserna av barnfattigdom och långvarigt försörjningsstöd	11
Arbetet framåt	11
Fokusområde 2: Goda uppväxtvillkor genom skolåren.....	12
Säkerställa att skolgången sker utifrån varje elevs förutsättningar och behov	12
Stärka förutsättningar för att stadens skolor har likvärdiga fysiska skolmiljöer och materiell utrustning.....	13
Stärka förutsättningar för att kultur och fritidsaktiviteter är tillgängliga för alla barn.....	13
Stärk vuxna kring barn och unga genom föräldrastöd och ett utvecklat familjecentrerat arbetssätt för barn i skolåren	14
Arbetet framåt	14
Bred förankring och många insatser.....	18
Skapa förutsättningar för arbete	19
Underlätta inträdet på arbetsmarknaden	19
Inför sociala krav vid upphandling och stimulera utveckling av sociala företag och arbetskooperativ	20
Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer	22
Åtgärder utifrån olika skalnivåer	23
Fem delprogram.....	24
Arbetet framåt	25
Skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit.....	27
Göteborg en mer jämlik stad?.....	28
Ett långsiktigt fokus	28
Tidiga insatser hela livet och fokus på barnen.....	28

Universella insatser för alla och mer för de som behöver det mest.....	29
Ett arbete som är kunskaps- och erfarenhetsbaserat	29
Ett normmedvetet arbetssätt	29
Ingen aktör äger själv jämlikhetsfrågan - lösningar uppstår av samverkan och delaktighet.....	30
Sammanfattande slutsats	31

Om materialet

Detta material kommer att ge en kort redogörelse över det arbete som pågått de senaste åren med utgångspunkt i målet om att Göteborg ska vara en jämlik stad; från den process som startade i och med att Social resursnämnd blev processägare för tre mål som har bäring på arbetet, tills början av 2018 då kommunfullmäktige antog Göteborgs stads program för en jämlik stad. Redogörelsen i detta material är inte på något sätt heltäckande utan ger bara några pusselbitar av det omfattande arbete som sker inom stadens olika förvaltningar och bolag och i samverkan med andra aktörer.

Denna produkt är speciell till sin karaktär genom att formen håller på att utvecklas fram. Syftet är att den ska erbjuda en inblick i den process som skett de senaste åren. Liknande sammanfattningar över arbetet ska publiceras varje år, som ett årsbokslut. De kommande sammanfattningarna ska användas som ett av analysunderlagen för årlig uppdatering och utveckling av verksamhet samt som underlag till Jämlikhetsrapporten.

Nästa årsbokslut tas fram efter 2018 års slut. Formen för materialet kommer att utvecklas framöver. Det handlar bland annat om metoder för uppföljning, både utifrån vilka aktiviteter, indikatorer och processer som ska följas samt vilket fokus analysen ska ha. Materialet kommer också tydligare utgå från målområden och strategierna i programmet. Dokumentet är en del i att få fram en hållbar, långsiktig och förutsägbar struktur för uppföljning av arbetet för ett mer jämlikt Göteborg. Materialet är indelat i fyra delar:

Del 1 beskriver kort Göteborgs stads program för en jämlik stad.

Del 2 beskriver kortfattat utvecklingen från när Social resursnämnd fick processägarskap för tre mål som hade bäring på social hållbarhet, fram tills nu. Fokusområdena handlar om hur arbetet med jämlikt Göteborg organiserades och här beskrivs kort bakgrunden till fokusområdena samt utvecklingen framåt, som ringar in arbetet i fyra målområden genom Göteborgs stads program för en jämlik stad.

Del 3 består av en kortfattad redogörelse av arbetet inom fokusområdena. Arbetet i fokusområdena förändras kontinuerligt utifrån kunskap, fokus och var vi befinner oss i olika processer, men fokusområdenas planer och de målbilder som tidigt formulerades kan ändå visa arbetets inriktning och utveckling över de senaste åren.

Just nu håller planerna på att omarbetas utifrån de målområden och strategier som finns i Göteborgs stads program för en jämlik stad. Från och med 2018 har samordningsgruppen organiserats om och breddats utifrån målområdena i det nu antagna programmet. Eftersom detta arbete precis är påbörjat så kommer det inte att ingå i denna uppföljning, utan först i materialet som produceras efter 2018 års slut.

Del 4 ger en kort summering och analys baserat på tidigare avsnitt. Återigen är det viktigt att poängtera att dokumentet inte försöker ge en helhetsbild av allt som sker i staden, utan syftar till att ge en inblick i några delar.

Underlag har hämtats från stadens ordinarie uppföljning, uppföljning av fokusplaner i Stratsys, uppföljning av stadens folkhälsoavtal med Västra Götalandsregionen, nyhetsartiklar samt övrigt material som beskriver arbete för jämlikhet inom stadens verksamheter.

Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018-2026

Social resursnämnd fick i kommunfullmäktiges budget 2017 i uppdrag att ta fram ett långsiktigt program för Jämlikt Göteborg. *Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026* omfattar samtliga nämnder och styrelser för perioden 2018-2026. Syftet med programmet är att peka ut viktiga målområden och strategier som aktörer i Göteborg ska samlas kring och tillsammans bidra till att minska skillnaderna i livsvillkor i staden. Kommunfullmäktige antog programmet i januari 2018.

Programmet lyfter fram fyra målområden som tillsammans visar vad det samlade jämlikhetsarbetet i Göteborg ska rikta in sig på för att nå målet att Göteborg ska vara en jämlik stad. De målområden som ingår i programmet lyfts fram eftersom de av flera olika anledningar är betydelsefulla för att skapa jämlika livsvillkor och öka jämlikheten i Göteborg. De fyra målområdena är:

- Skapa god start och goda uppväxtvillkor
- Skapa förutsättningar för arbete
- Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer
- Skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit

Programmet beskriver kortfattat varje målområde. Efter beskrivningen av varje målområde följer strategier som är av betydelse för arbetet. Varje målområde har mellan fem och sju strategier som anger fokus för arbetet. Arbetet med ett målområde stärker och påverkar arbetet med ett annat. Samordning mellan berörda aktörer inom och mellan respektive målområde är därför viktigt för att nå målet om att Göteborg ska vara en jämlik stad.

Programmet lyfter även viktiga förutsättningar för att nå en mer jämlik stad. Förenklat handlar det om:

- Ett långsiktigt fokus
- Tidiga insatser och åtgärder för barn och under hela livet.
- Insatser till alla göteborgare, men mer där det behövs mest
- Samverkan över gränser på alla nivåer
- Ett arbete som är kunskaps- och erfarenhetsbaserat
- Ett arbetssätt som är normmedvetet och intersektionellt

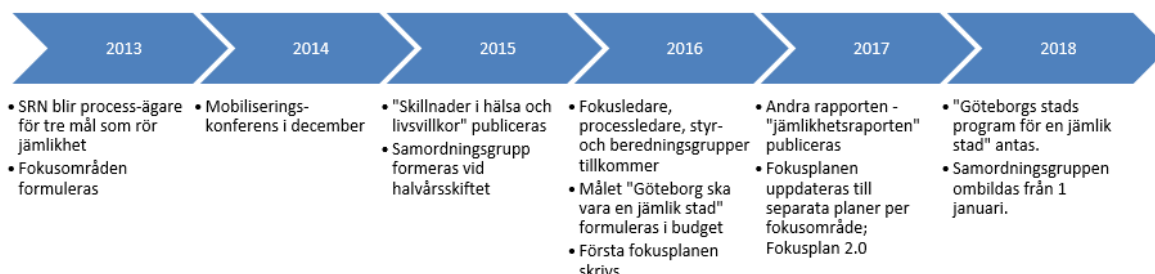
Programmet ska följas upp två gånger under perioden. En första uppföljning sker genom jämlikhetsrapporten år 2021 och en andra genom jämlikhetsrapporten år 2025.

Programmet beskriver att uppföljningen kommer genomföras på två olika sätt:

1. Måluppfyllelsen kommer att följas upp genom statistiska indikatorer som rör målet.
2. Utvärdering av processerna och arbetssätten inom de fyra målområdena som pekas ut i programmet.

Det här materialet, som ska produceras årligen, ska användas som analysunderlag för årlig uppdatering och utveckling av verksamhet samt som underlag till jämlikhetsrapporten och därmed också för uppföljning av programmet.

Utveckling av processägarskapet 2013-2018

Figur 1 Denna tidsaxel startar i och med att Social resursnämnd blev utsedd till processägare utifrån målet. Den visar processägarskapets väg från 2013 fram till årsskiftet 2018. Den visar några viktiga milstolpar på vägen. (Tidsaxeln visar inte stadens arbete med social hållbarhet generellt sett).

Arbetet för en socialt hållbar stad startade långt före 2013, men detta kapitel berör kort processen från år 2013 då Social resursnämnd blir processägare för tre mål som rör jämlikhet. Målen formulerades då:

- Öka förutsättningarna till goda livschanser och därmed utjämna dagens skillnader
- Göteborgarnas hälsa ska förbättras och skillnaderna mellan olika socioekonomiska grupper ska minska samt
- Tidigt förebyggande och rehabiliterande insatser ska öka när det gäller barn och unga samt vuxna med missbruksproblem

Arbetet med dessa tre mål samlades sedan under namnet Jämlikt Göteborg - Hela staden socialt hållbar. Redan samma år som målen uppkom i budgeten identifierades och formulerades fyra fokusområden som särskilt viktiga för att stärka den sociala hållbarheten och minska skillnaderna i livsvillkor och hälsa. Dessa är:

- Ge varje barn en god start i livet (0-6 år)
- Ge barn fortsatt goda förutsättningar genom skolåren (6-18 år)
- Skapa förutsättningar för arbete
- Skapa hälsofrämjande och hållbara miljöer och samhällen

Till de fyra fokusområdena läggs ytterligare ett område som handlar om att "Skapa strukturella och övergripande förutsättningar för social hållbarhet".

Mobilisering och workshops fokus för 2014

Arbetet med att formera processägarskapet präglades under 2014 av workshops och diskussioner. Det resulterade i olika typer av aktiviteter som arbetsgrupper i staden arbetade vidare med. Ett sådant exempel är att stadsdelarnas strategiska samordnade planer (SSP) från och med nu började utgå från de fyra fokusområdena och var tvärssektoriella. Dessa planer var tidigare sektorsbundna.

Under hösten 2014 hölls också en mobiliseringskonferens under två dagar. Första

dagen bestod av föreläsningar. Under andra dagen fick stadens medarbetare i olika workshops diskutera olika åtgärdsförslag som höll på att formuleras i rapporten. Några månader senare, i januari 2015, publicerades så huvudrapporten *Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg*. Förutom statistik innehöll rapporten även ett kunskapsunderlag samt en bruttolista med förslag på möjliga åtgärder.

Samordningsgrupp formades 2015

Redan från början hade Social resursförvaltning som ambition att arbeta med målen och processägaransvaret i bred samverkan med stadens övriga förvaltningar och bolag. Utgångspunkten för processägarskapets organisering var behovet av att skapa långsiktiga och stabila förutsättningar för arbetet med Jämlikt Göteborg - Hela staden socialt hållbar.

Under åren har olika konstellationer formats och sedan halvårsskiftet 2015 kom så en samordningsgrupp att organisera arbetet. Samordningsgruppen fungerar som strategisk ledning för arbetet på tjänstemannanivå. Ursprungligen bestod den av förvaltningsdirektören för Social resursförvaltning, fyra förvaltningsdirektörer som också är fokusledare, samt de tre direktörer på Stadsledningskontoret som ansvarar för stadsdels- och fackförvaltningar samt för Stadshus AB. Fokusledarna fick ett övergripande ansvar att främja högre måluppfyllelse genom ett tvärsektorieellt arbete utifrån ett hela-staden-perspektiv och inom fokusområdena etablerades arbetsformer med styr- och beredningsgrupper samt referensgrupper.

I oktober samma år antog Social resursnämnden en strategi för åren 2016 till 2020 som arbetet skulle utgå ifrån. När nu organiseringen var satt påbörjades även arbetet med att ta fram ett planeringsdokument som kallades Fokusplan. Syftet var att ge en samlad bild av vilka strategier och åtgärder som stadsdelar, fackförvaltningar och bolag lyfter fram i arbetet med målet. I fokusplanen fanns både långsiktiga och kortsiktiga mål angivna per fokusområde, och även vilka behov av resurser som samordningsgruppen såg fanns för att kunna genomföra planerna och uppnå målen. Fokusplanen behandlades av nämnden i januari 2016. Denna fokusplan utvecklades snart vidare till att delas upp i flera planer utifrån de olika fokusområdena. Dessa fokusplaner kallades då Fokusplan 2.0.

Fokusplaner eller andra planer finns för de olika fokusområdena samt för mobiliseringsfrågan ”Staden där vi läser för våra barn”. Därför är fokusplanerna en bra utgångspunkt för att få en bild över hur staden initialt valde att samla det arbete som görs som har bäring på social hållbarhet och särskilt jämlikhet.

2016: Nytt budgetmål och fokusplan 2.0: Mobilisering och planering av arbetet tog ytterligare steg

I tre år hade processägarskapet utgått från de tre prioriterade målen. Men från budget 2016 formulerades ett annat mål, som Social resursnämnden blev processägare för och som införlivade fler av de tidigare målen. Det nya målet formulerades på följande sätt:

Göteborg ska vara en jämlik stad

Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska. I Göteborg ska jämlikhetsarbetet leda till att alla barn har en bra start i livet och genom skolåren samt en gynnsam fysisk miljö. Alla

ska ges förutsättningar för arbete och hälsofrämjande och hållbara miljöer (Göteborgs Stads budget, 2016 s. 9)

För att bredda kunskapen och mobiliseringen i staden hölls under hösten en konferens som kallades ”Jämlikt Göteborg – gör mer, gör bättre”. Denna samlade 500 personer från Göteborgs Stads nämnder, styrelser, förvaltningar, bolag och samverkanspartner för att byta erfarenheter av arbetet med målet. 2016 startade även seminarieserien Forum jämlik stad.

Ett ytterligare sätt att bredda kunskapen och kännedomen om arbetet var att under året bygga upp samverkan och nätverk för kommunikationsarbetet. Kommunikationschefen på Social resursförvaltningen medverkar i flera chefsnätverk och i samordningsgruppen, för samverkan och stöd i jämlikhetsfrågan.

2017: Fortsatt bredda ansvar och delaktighet

Under 2017 har förvaltningen fortsatt att bredda ansvaret och delaktigheten i arbetet med Jämlikt Göteborg. Jämlikhetsrapporten 2017 presenterades under jämlikhetskonferensen i december för 1150 av stadens medarbetare och politiker. Rapporten presenterar en del ny kunskap och vissa förändringar i staden sedan föregående rapport som togs fram 2014.

Under 2017 påbörjades även framtagande av ett program för ett jämlikt Göteborg. Programmet pekar ut fyra viktiga målområden samt strategier för vad som behöver hända för att vi ska nå målet att Göteborg ska bli en mer Jämlik stad. I programmet har frågan om sammanhållning, delaktighet, inflytande och tillit tydligare införlivats. Även perspektivet mänskliga rättigheter har utvecklats, förstärkts och integrerats.

Jämlikhetsrapporten 2017

Göteborgs Stads nya jämlikhetsrapport visar att Göteborg är en bra stad att leva i för de allra flesta. Inom viktiga områden, som behörighet till gymnasiet och arbetslöshet, har skillnaderna minskat. Men ojämlikheten mellan stadens områden och grupper är fortfarande tydlig och allvarlig.

- Rapporten speglar ett samhälle som har vuxit fram under en lång tid. På samma sätt får vi tänka att resultatet av de insatser vi gör i dag kommer att dröja, ibland en hel generation fram i tiden, säger Åsa Lundquist, skribent till de två jämlikhetsrapporterna år 2014 och 2017. (Text från Nyhetsbrev Jämlikt Göteborg, december 2017)

2018: Nytt program och ny konstellation i samordningsgruppen

I januari 2018 antog kommunfullmäktige Göteborgs stads program för en jämlik stad. Från 2018 breddas representationen i samordningsgruppen ytterligare med fler förvaltningar och med nytt område om delaktighet och inflytande. Detta ska bidra till att staden får bättre förutsättningar att mer strategiskt arbeta med området. För att stärka det tvärssektoriella arbetet och hela staden-perspektivet har ansvariga direktörer i samordningsgruppen bildat kluster med direktörer i staden runt de mål och uppdrag som är kopplade till målet i kommunfullmäktiges budget 2018.

Skapa god start i livet och goda uppväxtvillkor

Ett av fyra målområden i Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018-2026 heter *Skapa god start i livet och goda uppväxtvillkor*. Programmet beskriver att en god start i livet är avgörande för barns livsvillkor och hälsa, både under uppväxten och senare i vuxenlivet. Att få en god start i livet med goda ekonomiska och fysiska uppväxtvillkor, trygga relationer till vuxna, goda kamratrelationer samt lek och lärande, är viktigt för att uppnå kognitiva, mentala, sociala och motoriska färdigheter. Att barn tillgodogör sig en god utbildning, lever i en trygg social miljö med trygga ekonomiska villkor påverkar deras livsvillkor och möjligheter senare i livet. De erfarenheter, kunskaper och färdigheter som barnet får är en grund för att utveckla nya färdigheter och kunskaper.

Göteborgs Stad har möjlighet att påverka barns uppväxtvillkor genom exempelvis förskola, skola, socialtjänst, kultur och fritid samt goda livsmiljöer. Men att skapa förutsättningar för barns uppväxtvillkor delas också av andra aktörer, så som Västra Götalandsregionen och staten. Samverkan med dem är därför centralt för att lyckas skapa goda uppväxtvillkor. Även samverkan med civilsamhället och Sveriges Kommuner och Landsting är viktigt.

Två fokusområden och mobiliseringsfrågan *Staden där vi läser för våra barn* utgår särskilt från detta målområde och de strategier som hör till. Ett av fokusområdena inriktar sig till de yngre barnen och ett inriktar sig till de äldre barnen.

Fokusområde 1: En god start i livet

I en jämlik stad är service och stöd nära och tillgängligt för alla familjer, var man än bor. Att stärka familjen genom att utgå från deras villkor är kärnan i arbetet. Att satsa tidigt i barns liv och att försöka förebygga ojämlikhet handlar om att investera för framtiden. Under 2017 har fokusområdet för de yngre barnen prioriterat insatser inom fyra områden tillsammans med mobiliseringsfrågan *Staden där vi läser för våra barn*. Prioriterade områdena är:

- Fortsatt satsning på utvecklat familjecentrerat arbetssätt och etablering av minst en familjecentral i varje stadsdel
- Utveckla ett samordnat och lättillgängligt föräldrastöd
- Stärka förskolans strategiska roll för att minska skillnader i barns livsvillkor
- Minska konsekvenserna av barnfattigdom och långvarigt försörjningsstöd

De fyra områdena kommer att presenteras kort nedan.

Det familjecentrerade arbetssättet utvecklas starkt i stadsdelarna

Fokusområdet har arbetat målinriktat och intensivt med att utveckla det familjecentrerade arbetssättet (FCA) och etableringen av minst en familjecentral i varje stadsdel och fler där

de behövs som mest. En avgörande betydelse för utvecklingen är att en vägledning och politisk avsiktsförklaring har tagits fram mellan Västra Götalandsregionen (VGR) och Göteborgs Stad kring det familje-centrerade arbetssättet. Likaså är de lokala avtalen mellan Hälso- och sjukvårdsnämnden och stadsdelsnämnderna avgörande. Avtalen gäller för åren 2017 till 2020 och reglerar att det i varje stadsdel ska finnas en koordinator för det familjecentrerade arbetssättet samt gemensam kompetensutveckling. Stadsdelarna fick tillskott i sin budget från kommunfullmäktige för det familjecentrerade arbetssättet.

I Göteborg fanns i slutet av 2017 nio familjecentraler, två till ska öppnas under hösten 2018 och ytterligare fyra är under planering, minst en i varje stadsdel. Under 2017 anställde alla stadsdelar var sin koordinator för det familjecentrerade arbetssättet, de träffas nu regelbundet i ett väl fungerande nätverk. De är uppdelade i olika ansvarsområden över staden och de arbetar bland annat utifrån besluten av stadsdelsdirektörerna när det gäller hälsofrämjande arenor och föräldrastödsprogram.

Arbetet utvecklas nu genom att definiera arenor som ska vara bas för det familjecentrerade arbetssättet. En kartläggning har genomförts av lokala hälsofrämjande arenor som kan ingå i och bidra till det familjecentrerade arbetssättet. Där har Familjecentraler, öppna förskolor, bibliotek och bemannade utflyktslekplatser definierats som arenor som kan utgöra basen. I och med QGIS-kartan finns möjlighet att identifiera de platser där det finns behov av ytterligare familjecentral eller andra arenor för det familjecentrerade arbetssättet. Ett sådant identifierat område är Billdal som har över 1000 barn i unga åldrar, men som idag förutom skolor och förskolor saknar arenor.

En workshop med specifikt fokus på öppna förskolans roll i det familjecentrerade arbetssättet har genomförts och resulterat i en framtagen vägledning som tydliggör öppna förskolans roll.

Det familjecentrerade arbetssättet ställer nya krav på verksamheterna, bland annat med ett mer flexibelt arbetssätt och att bedriva uppsökande verksamhet. Samverkan med VGR stärks ytterligare från 2018 genom utvecklingen av utökade hembesök av BVC och socialtjänst. Därmed säkerställer vi att det familje-centrerade arbetssättet når ut till de som behöver insatser mest.

Några exempel på vad som sker i stadens verksamheter:

”Resurs barn och unga arbetar med tidiga och förebyggande insatser bland annat på Familjecentralerna och i skolorna. **Fler barnhälsoteam startas upp** vilket kommer att öka möjligheterna till att alla familjer i Angered kan erbjudas en jämlik service.”

(SDN Angered, Årsrapport 2017, Angereds mål och uppdrag)

”För att stötta upp där förvaltningens ordinarie verksamheter har svårt att nå ut och bemöta behov av stöd gentemot föräldrar har förvaltningen upphandlat **studiefrämjandets föräldrakurs Ålskade barn**. Under hösten 2017 gavs den första kursen till föräldrar. Den hölls på somaliska av utbildad ledare och 17 kvinnor deltog vid 9 tillfällen för att stärka sin roll som förälder och lära sig om barns rättigheter.”

(SDN Angered, Årsrapport 2017, Angereds mål och uppdrag)

” En tvärsektoriell organisation ansvarar för att driva och hålla samman det tvärsektoriella arbetet med Jämlikt Göteborg.”

Exempel på genomförda insatser inom fokusområdena. En god start i livet och goda uppväxtvillkor är bland annat informationsinsatser för att fler föräldrar med barn som har behov av förskola ska känna till förskolans möjligheter, språkförstärkande arbete bland annat genom Bästa stunden, tvärsektoriellt arbete med att skapa en föräldraguide och arbeta för att nå föräldrar som kan ha svårt att nås av samhällsinformation.

(SDN Askim-Frölunda Högsbo. Årsrapport 2017)

Verksamheten **Hälsolots** i Centrum och Majorna-Linné är exempel på befolkningsinriktade hälsofrämjande insatser som sker i samverkan med andra samarbetspartners (bland annat Västra Götalandsregionen). Insatserna ska sträva efter jämlikhet i hälsa där skillnader i hälsa mellan olika socioekonomiska grupper och delområden i Centrum, respektive Majorna-Linné ska minska.

(SDN Centrum, SDN Majorna-Linné)

Föräldrastödsprogrammen samordnas för jämlikt stöd

För att minska skillnader i livsvillkor och hälsa behöver föräldrastödet som erbjuds alla familjer vara attraktivt, lättillgängligt och kunskapsbaserat. Det behöver även bedrivas i olika former, på fler arenor än idag, vara uppsökande och anpassas så att stödet även når de som behöver mest. En gemensam webbsida för stadens föräldrastöd¹ är framtagen som ska underlätta för vårdnadshavare att hitta rätt.

Kartläggningen som genomfördes 2017 visade i sin helhet att föräldrastödsprogrammen i Göteborgs Stad har utvecklats på olika sätt utifrån lokala förutsättningar. Tillgången till föräldrastödsprogram för vårdnadshavare i Göteborg är beroende av var familjen bor, vilka åldrar barnen har, vilken förskola eller skola barnen har eller om det finns en öppen förskola eller familjecentral i närheten. Stadsdelsdirektörerna har antagit en strategi för det framtida arbetet med föräldrastödsprogram inom Göteborgs Stad.

Stärka förskolans strategiska roll för att minska skillnader i barns levnadsvillkor

Forskningsstudier visar förskolans stora möjligheter att minska skillnaderna i livsvillkor, framför allt när det gäller barn i social utsatthet. De positiva effekter på barns utveckling som vistelse på förskolan har är beroende av kvaliteten på verksamheten. För att stärka förskolans strategiska roll i att minska skillnader i barns livsvillkor prioriteras fyra områden;

Det första området handlar om *ökad nyttjandegrad i förskolan*. Nyttjandegraden varierar stort både mellan och inom stadsdelar. Några stadsdelar har arbetat aktivt med uppsökande verksamhet. Detta har bidragit till att fler familjer idag använder förskolan. Under 2018 kommer vi ta fram information till vårdnadshavare om förskolans verksamhet och om betydelsen för barnet att gå på förskola. Informationen ska finnas på alla FCA-arenor och lämnas till samtliga nyanlända familjer.

Det andra området handlar om att *öka kontinuiteten hos de inskrivna barnen*. Om vi förutsätter att förskolans verksamhet är god är bra närvaro ett kriterium. Målet är att närvaron ska öka med 10 procentenheter i snitt över staden. Ett generellt digitalt uppföljningssystem av närvaron ska tas fram i staden för att kunna följa hur det ser ut idag för att baserat på fakta kunna sätta in rätt resurser.

Det tredje området handlar om strategier för att *stimulera och utveckla arbetet med barns språkutveckling*. Alla barn som börjar skolan ska ha ett utvecklat språk för att lyckas i skolan. Här är stadens mobilisering ”Staden där vi läser för våra barn” en viktig satsning. Centrum för skolutveckling har också tagit fram en plan för arbetet med att stimulera språkutvecklingen.

Det sista och fjärde området handlar om *förskolan som resurs i det familjecentrerade arbetssättet i stadsdelen*. Förskolan har som hälsofrämjande arena en roll i det familjecentrerade arbetssättet och målet är att denna roll har tydliggjorts. Seminarier och

¹ www.goteborg.se/foraldrastod

workshops arrangeras under 2018 för att tillsammans med medarbetare och chefer inom förskolan kunna tydliggöra denna roll.

Minska konsekvenserna av barnfattigdom och långvarigt försörjningsstöd

Barns rättigheter enligt barnkonventionen visar på samhällets särskilda ansvar för att motverka barnfattigdomens konsekvenser utifrån barnets bästa. Insatser för att kompensera och förebygga konsekvenserna av barnfattigdom är strategiskt viktiga. Strategierna för att hantera det prioriterade området har handlat om tre delar: *Att säkra att hänsyn tas till barnets perspektiv vid myndighetsutövning, Att utveckla förebyggande arbete för att minska konsekvenserna av barnfattigdom, samt Att säkra barns rättigheter till tryggt boende, förskoleplats och kultur i förskolan.*

Stadsdelarna på Hisingen har i ett gemensamt arbete definierat en rad områden som kan bidra till att lindra konsekvenserna av barnfattigdom, med fokus på generella och tidiga insatser. Det handlar om insatser inom stadsdelarnas olika sektorer; förskola, skola, IFO/FH, kultur och fritid. I samband med ny förskoleförvaltning tas en rad frågor som berör förskolan om hand, likaså tas frågan kring det vråkningsförebyggande arbetet hand inom Göteborgs Stads Hemlöshetsplan.

För att ytterst minska barnfattigdomen behöver föräldrar ha jobb, vilket är en fråga som tar fart i bred front under 2018 i och med målet om att en förälder i 250 barnfamiljer ska komma i arbete. Målet berör alla fokusområden och behöver ske i samverkan med stadens bolag och förvaltningar, näringsliv och andra aktörer i staden.

Arbetet framåt

Under 2017 har arbetet främst fokuserat på aktiviteter inom två av de prioriterade områdena. Aktiviteter inom alla fyra områden kommer att utvecklas vidare framöver.

I fokusområdets plan som revideras nu återkommer de fyra prioriterade områdena och dessa utvecklas vidare med nya aktiviteter. Den reviderade fokusplanen relaterar till Göteborgs stads Program för en jämlik stad 2018-2026 genom att aktiviteterna i fokusplanen stödjer fyra av programmets strategier inom målområdet.

Några exempel på vad som sker i stadens verksamheter:

Bemannade lekplatser skapar trygghet och trivsel: Den bemannade bygglekplatsen i Långströmsparken i Biskopsgården har startat i gång under 2017. SDF Västra Hisingen ansvarar för bemanningen på uppdrag av park- och naturförvaltningen. Under sommaren 2017 åkte verksamheten bland annat runt i en bil som en mobil bygglekplats, den så kallade Bygglekplatsen Pop-up. Med den mobila bygglekplatsen har man besökt olika stadsdelar och erbjudit barn och unga möjligheten att testa på att snickra.

(Text Från Nyhetsbrev Jämlikt Göteborg, 2017)

Flera stadsdelar erbjuder idag **25 timmars förskoleverksamhet för barn till familjer med arbetslösa föräldrar**

(Uppföljningsrapporter år 2017)

”Genom olika insatser har stadsdelen Västra Göteborg lyckats få **andelen vårdnadshavare som använder förskolan att öka**. Även i Lundby har förvaltningen sökt upp de familjer med barn som man inte har kontakt med för att bland annat informera om förskolan och dess uppdrag. I Lundby har de kontaktade familjerna i högre grad gjort ett aktivt val att vara hemma med barnen än på Västra Hisingen, där fler ansökte efter att ha fått information om förskola.”

(SDN Västra Göteborg och Jämlikt Lundby 2017)

Den öppna förskolan Kojan har påbörjat familjecentrerat arbete. Kojan är en del av den familjecentral i Sandarna som invigdes i mars 2017. Den öppna förskolan har besök av i genomsnitt 40 föräldrar och barn per dag. Familjer i olika livssituationer möts på ett naturligt sätt.

(SDN Majorna-Linné, Uppföljning av avtal för folkhälsoinsatser 2017)

Fokusområde 2: Goda uppväxtvillkor genom skolåren

Alla barn i Göteborg har inte samma förutsättningar för en god start i livet och goda uppväxtvillkor. Fokusområde 2 omfattar insatser som syftar till att minska skillnader i livsvillkor och hälsa genom att barnen får goda förutsättningar genom skolåren. Den primära målgruppen för detta utvecklingsarbete är vårdnadshavare och verksamheter som möter barnen.

Fokusområdet har 2017 prioriterat insatser inom fyra områden samt mobiliseringsfrågan för att få en långsiktig och stabil grund för generella och tidiga insatser för barn i skolålder och dess familjer. Insatser ska stärka barn i skolålderns förutsättningar för social, emotionell och kognitiv utveckling och därmed bidra till goda möjligheter att lyckas i skolan. Prioriterade områden har varit att:

- Säkerställa att skolgången sker utifrån varje elevs förutsättningar och behov
- Stärka förutsättningar för att stadens skolor har likvärdiga fysiska skolmiljöer och materiell utrustning
- Stärka förutsättningar för att kultur och fritidsaktiviteter är tillgängliga för alla barn
- Stärk vuxna kring barn och unga genom föräldrastöd och ett utvecklat familjecentrerat arbetssätt för barn i skolåren.

Säkerställa att skolgången sker utifrån varje elevs förutsättningar och behov

I en mer jämlik stad är en god start i livet och goda uppväxtvillkor för alla barn och unga centralt. För att nå dit behöver bland annat alla barn uppleva skolframgång. Det ställer i sin tur krav på en mer likvärdig skola där skolresultaten är mer jämlika. Området har fokuserat på tre delar:

1. Öka elevers skolnärvaro
2. Studiehandledning på modersmål
3. Skolans samverkan med vårdnadshavare: Familjecentrerat arbetssätt för barn i skolåldern

För området att öka elevers skolnärvaro finns nu en vägledning för att främja skolnärvaro som är framtagen tvärsektorielt (skola, socialtjänst, gymnasium, samhälle och kultur). En rapport om framgångsfaktorer för ökad skolnärvaro har också publicerats. Nästa steg är att konkretisera vägledningen och utveckla stöd utifrån verksamheternas behov.

Det finns tydliga indikationer på att studiehandledningen bidrar till elevens måluppfyllelse. Det andra delområdet handlar därför om att alla elever som har rätt till studiehandledning på modersmål också ska få det. Det är viktigt att se över hur man kan utveckla och förstärka betydelsen av detta kompensatoriska stöd för att öka likvärdigheten. Under 2018 fortsätter samarbetet med Göteborgs Universitet för att

förbättra och kvalitetssäkra arbetet med studiehandledning.

Det tredje delområdet handlar om att stärka samverkan med vårdnadshavare och en del i det är att utveckla det familjecentrerade arbetssättet för barn i skolåldern. Det finns forskning som visar att föräldrars engagemang, deras förväntningar på sina barns skolarbete samt förekomsten av ett ömsesidigt förtroende mellan skola och föräldrar är viktiga variabler för att barn och unga ska nå framgång i skolan.

Stärka förutsättningar för att stadens skolor har likvärdiga fysiska skolmiljöer och materiell utrustning

En funktionell materiell grund är en förutsättning för att skolan ska kunna bli jämlik och ge alla elever oavsett bakgrund samma möjlighet att lyckas i utbildningssystemet. Det är ett sätt för samhället att utjämna subtila ojämlikheter och därför ska Göteborgs Stads skolor ha likvärdiga fysiska skolmiljöer och materiell utrustning för jämlik utbildning. En kartläggning över stadens skollokaler och skolgårdars befintliga skick ska göras utifrån ett jämlikhetsperspektiv. Lokalförvaltningen har nu gjort en tydlig prioritering att ta hänsyn till jämlikhetsperspektivet i bedömning av upprustningar. Just nu omfattas Sjumilans skolgård.

Stärka förutsättningar för att kultur och fritidsaktiviteter är tillgängliga för alla barn

I Kulturskolans frivilliga verksamhet 2017 varierar andelen deltagare i åldern (6-15år) mellan stadsdelarna i staden. Flest deltagare har Örgryte-Härlanda och Majorna-Linné med 19 procent och Centrum med 18 procent. Minst deltagande har Västra Hisingen 7 procent och Östra Göteborg 8 procent. Deltagarna i kulturskolans verksamhet speglar inte heller ett tvärsnitt av de barn och unga som växer upp i Sverige och det gäller även i Göteborgs Stad.

Processledarna för stadens kulturskolor i staden har en pågående process med kulturskolans enhetschefer för att ta fram tydliga mål och en handlingsplan för kulturskolan utifrån tillgänglighet, inflytande och delaktighet.

Några exempel på vad som sker i stadens verksamheter:

"För att få ett samlat grepp kring satsningar och projekt som ska bidra till att nå det långsiktiga prioriterade målet om ett jämlikt Göteborg har Majorna-Linné skapat tre arbetsgrupper över sektorsgränserna. Det innebär att representanter för utbildning, kultur och fritid, individ- och familjeomsorg, äldreomsorg och stadsutveckling ingår i varje arbetsgrupp."

(SDN Majorna-Linné, Budget 2018)

Framtiden erbjuder läxhjälp i alla prioriterade områden

"**Kostnadsfria lektioner, subventionerade teater-, musik- och dansföreläsningar samt instrumentförrådets fria instrumentuthyrning** är också redskap för att skapa jämlika förutsättningar för alla barn och ungas tillgång till kultur."

(Kulturämnden, Årsrapport 2017)

"Inom ramen för arbetet inom Jämlikt Göteborg, fokusområde 2 "Ge barn fortsatt goda förutsättningar genom skolåren", prioriteras följande områden och tillhörande insatser: Flera insatser är påbörjade, främst inom områdena **Skolgången sker utifrån varje elevs förutsättningar och behov** och **Likvärdigt, tillgängligt och samordnat föräldrastöd för alla**. Center för Skolutveckling har genomfört ett flertal utbildningar som exempelvis Hat-prat och nätmobbning i syfte att stödja förskolechefer och rektorer samt lärare att utveckla trygga lärmiljöer."

(Utbildningsnämnden, Årsrapport 2017)

Stärk vuxna kring barn och unga genom föräldrastöd och ett utvecklat familjecentrerat arbetssätt för barn i skolåren

Fokusområde 1 och 2 arbetar för att föräldrastödet ska minska skillnader i livsvillkor och hälsa och är en del i det familjecentrerade arbetssättet som utvecklas i staden. Mer om föräldrastödet finns i avsnittet om fokusområdet för de små barnen.

Det finns forskning som visar att familjecentrerat arbetssätt kan bidra till minskade skillnader. Arbetssättet är bra för alla barn men gynnar speciellt de barn som har behov av insatser från flera aktörer. Forskningen visar exempelvis att barnet och vårdnadshavaren har kommit till tals tidigare i processen. Barns rätt till inflytande och delaktighet har stärkts. Andra effekter är tidigare upptäckt och tidigare stöd. Det finns även andra vinster. Verksamheterna vinner på att de gemensamt förfogar över en större tillgång till resurser, såväl ekonomiska som kompetensmässiga. Om samverkan fungerar ökar effektiviteten och samverkan blir det sätt att lösa utmanande uppgifter som den egna enheten inte klarar på egen hand.

Det finns ett pågående arbete med fullföljda studier inom Västra Götalandsregionen. En strategi om samverkan för att barn ska lyckas i skolan har under 2017 tagits fram mellan Göteborg stad och Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd (HSNG). Strategin ligger till grund för det fortsatta arbetet med att stärka familjecentrerat arbetssätt för barn i skolåren och skapa strukturella förutsättningar för detta genom vägledning, avsiktsförklaring och avtal mellan huvudmännen. Ansvar för att barn ska få en fullföljd skolgång och gymnasiebehörighet vilar på hela samhället. Därför bör fler aktörer bjudas in i arbetet att utveckla en samverkansmodell utifrån skolan som arena för att nå en högre måluppfyllelse.

Arbetet framåt

Utvecklingen följs upp i jämlikhetsrapporterna var fjärde år, men det behövs vidare utveckling av uppföljningsarbetet, där staden behöver följa upp och synliggöra resultatet av pågående aktiviteter samt effekter för barn i skolåldrarna (6-18 år). Aktiviteter inom fokusområde 1 (barn 1-5 år) har stor betydelse för barns förutsättningar i skolåldrarna.

Några exempel på vad som sker i stadens verksamheter:

”Några insatser som startats under hösten är bland annat fyra kapprumsbibliotek, riktade insatser mot skolnärvaro samt förstärkning av det familjecentrerade arbetssättet.”

(SDN Västra Göteborg, Årsrapport 2017)

”Aktiviteten **Skolan mitt i Lundby** har startats upp. Bjurslättskolan är pilot i stadsdelens arbete och detta kan över tid få god effekt och spridning till övriga skolors arbete vilket kan medföra god måluppfyllelse på strategin.”

(Jämlikt Lundby 2017)

”Det hälsofrämjande arbetet för ett socialt hållbart Göteborg ska vara en **integrerad del av förvaltningens alla verksamheter**. Arbetet med Göteborg ska vara en jämlik stad bedrivs bland annat med stöd i barn- och ungdomsplanen och folkhälsoplanen.”

(SDN Örgryte-Härlanda, budget 2017)

”Under året utarbetades en projektplan för hur ”hemmasittare” kan komma tillbaka till skolan och fullfölja sina studier, ett samarbete mellan socialtjänst, skola och vårdcentral. Projektet startar 2018.”

(SDN Majorna-Linné, Uppföljning av avtal för folkhälsoinsatser 2017)

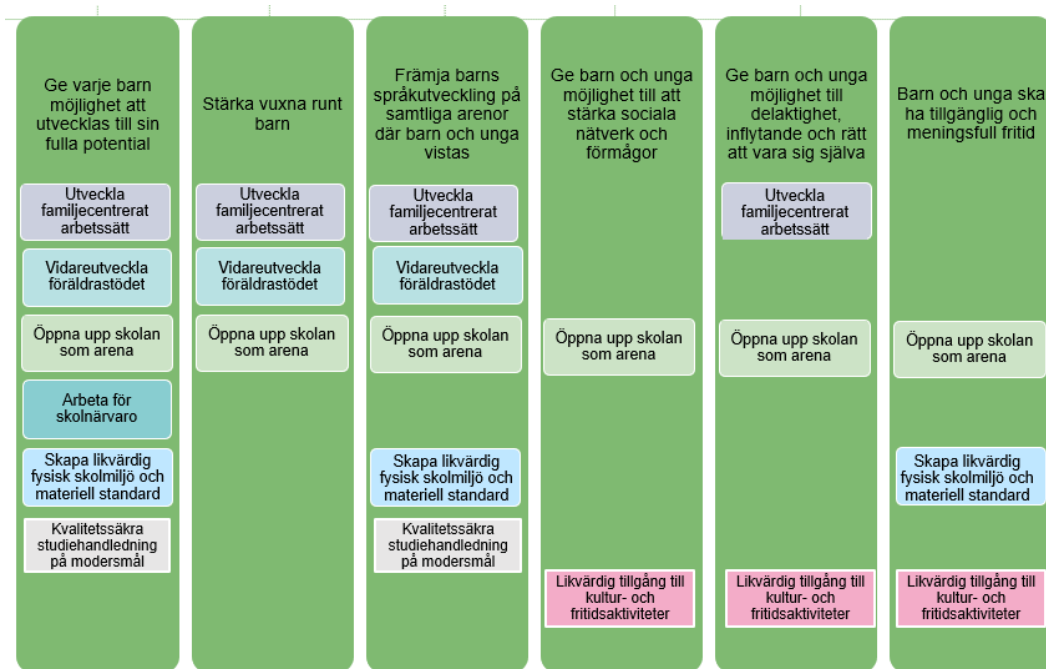
”Område kultur och fritid har kunnat erbjuda närmare 30 ungdomar sommarferiearbete och bedrivit välbesökt Sommarlovsverksamhet.”

(SDN Östra Göteborg, Årsrapport 2017)

I Jämlikhetsrapporten som publicerades 2017 kunde vi se några positiva resultat på kort sikt, där behörigheten till gymnasiet ökade på de skolor som låg lägst. Förbättringen är liten, men finns där den behövs som mest.

Planer för att utveckla arbetet med att tillgängliggöra kultur- och fritidsutbud är påbörjade. Däremot har arbetet inte tagit fart med att stärka förutsättningar för att stadens skolor har likvärdiga fysiska skolmiljöer och materiell utrustning. Detta är ett arbete som behöver stärkas och är en viktig del i skolan som arena. Ett exempel i vid bemärkelse är att titta på hur stadens förskolegårdar, skolgårdar, lekplatser och parker än bättre kan främja barns sociala, motoriska och kognitiva utveckling.

I kommande plan (se bild nedan) har fokusområdet identifierat sju aktiviteter (varje aktivitet har en viss färg) utifrån strategierna (de sex gröna ytorna).

Skola som arena

Skolan har stora möjligheter att bli en samlade arena för barn och familjer från många olika socioekonomiska livssituationer. En arena där fler aktörer kan verka och bidra till skolans kompensatoriska uppdrag. Det pågår redan idag några olika försök till att öppna upp skolan som en arena. En modell är community school – skolan mitt i byn konceptet. Pågående satsningar i den andan är bland annat Lövgårdesskolans innovationslabb, Bjurslättskolan – skolan mitt i Lundby och Sjumilaskolan - skolan mitt i centrum. Detta blir en arena där familjecentrerat arbetssätt kan provas i liten skala att lära sig ifrån. Dessa följeforskas och lyckade metoder ska tas tillvara.

Om skolan blir en öppen arena kan även ett aktivt områdesarbete ske där flera aktörer från det offentliga, näringslivet och idéburen sektor får möjlighet att medverka på ett sätt som stärker barnens skolframgång och fullföljd studiegång. Att se skolan som en arena i lokalsamhället kan vara en strategi för att lyfta och utveckla ett helt område och blir på så sätt även viktigt för frågor som rör tillit, trygghet och sammanhållning.

Mobiliseringsfrågan

Staden där vi läser för våra barn

Staden där vi läser för våra barn är en mobilisering för att öka jämlikheten i vår stad. En särskilt utsedd fråga för att synliggöra hur vi rent konkret tar oss an den stora samhällsutmaningen vi står inför. Syftet är att främja läslust och läsning med och för barn tidigt i livet. Satsningen omfattar också språkutveckling och utveckling av ordförråd. Tyngden i arbetet ska ligga vid tidiga insatser tidigt i barns liv. Ju tidigare desto bättre.

I den första fokusplanen från 2016 sattes målbilder upp som tydliggjorde vad som skulle uppnås med arbetet inom mobiliseringsfrågan. Dessa målbilder bröts sedan ner i tre tydliga punkter:

- Göteborgarna och professionerna har kunskap och är medvetna om vikten och värdet av att läsa med och för barn.
- Att barn har bra ordförråd och att deras läslust och läsförmåga är god.
- Att göteborgarna och professionerna har kännedomen om det som redan görs i staden som har bäring på frågan.

Implementeringen av mobiliseringsfrågan omfattar tre delar;

Läsfrämjande aktiviteter, Kompetensinsatser samt Informationsinsatser. Delen *läsfrämjande aktiviteter* innebär att öka förutsättningarna för stadens barn vad gäller ordförråd, läslust och läsning genom läsfrämjande aktiviteter. Dels genom att stödja individer/grupper och dels genom att stärka den strukturella nivån.

Kompetensinsatser innebär riktade utbildningsinsatser för de professioner som möter stadens barn och deras vårdnadshavare samt kunskapsallianser mellan olika professioner, samhällsaktörer, akademien, ideell sektor och medborgare. Syftet är att stärka det gemensamma lärandet och att kunskaper från teori, praktik och medborgare kombineras och används. Kompetensinsatserna ska stärka förutsättningarna för att staden arbetar kunskapsgrundat och strukturerat.

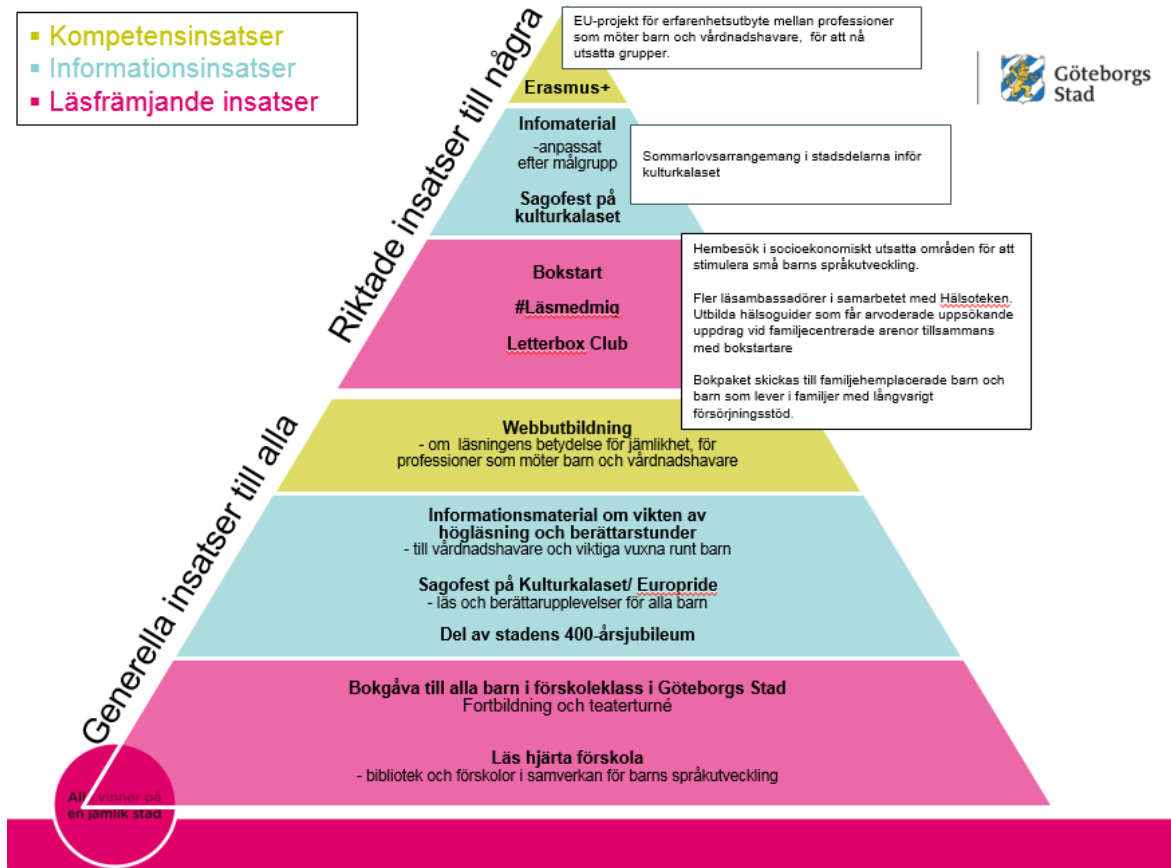
Informationsinsatser innebär att öka kännedomen, medvetenheten och kunskapen om vikten och värdet av att läsa med och för barn. Utgångspunkten för informationsinsatsen är därför att bidra till att nå syfte, mål och målgrupp med mobiliseringsfrågan.

Olika insatser, så väl generella och mer riktade, har förstärkts, vidareutvecklats och initierats inom ramen för mobiliseringsfrågan inom de tre olika delarna. Exempel på insatser:

- **Utveckling av kapprumsbibliotek:** Stadsdelarna har erbjudits stimulansmedel för att på olika sätt tillgängliggöra böcker i kapprum eller väntrum på arenor där barn och familjer är. Genom samarbete mellan folkbiblioteken och arenor som förskolor, familjecentraler och öppna förskolor, barnvårdscentraler men även socialkontor har böcker kommit närmare de vi vill nå.
- **"Läs hjärta förskola":** En satsning för att stärka samarbetet mellan bibliotek och förskolor och utveckla metoder och arbetssätt som främjar barns tidiga språkutveckling. Deltagare ges möjlighet att delta i en gemensam studiecirkel som fokuserar på bokens möjligheter i det dagliga arbetet, föreläsningar, metodstöd för att etablera kapprumsbibliotek och inspiration kring föräldramötesupplägg om tidig språkutveckling är centrala delar.
- **Pilotprojekt med Läsambassadörer:** Ambassadörer med olika språkbakgrund har arbetat uppsökande vid olika mötesplatser i Biskopsgården och Lövgärdet,

läst högt, pratat om betydelsen av att läsa och berätta tillsammans samt delat ut bokgåvor.

- **Utveckling av bokstart och bredare geografisk spridning.** I dagsläget erbjuds hembesök till förstagångsförälder av biblioteksanställda i samtliga prioriterade områden i staden.
- **Gemensamt informationsmaterial om läs-och berättarbetydelsen:** Materialet består av olika delar, finns på flera språk och är en utveckling av en befintlig informationsattsning initierad av Stadsbiblioteket Göteborg. Informationsmaterialet har spridits till bibliotek, familjecentraler, kommunala och fristående öppna förskolor och förskolor samt barnmorskemottagningar och barnavårdscentraler.
- **Letterbox club -bokpaket till familjehemsplacerade barn och barn som lever i familjer med långvarigt försörjningsstöd.** Insatsen genomförs som den del av stadens övergripande handlingsplan för barn och ungas psykiska hälsa med syfte att alla barn ska lyckas i skolan. 68 familjehem och 12 familjer med långvarigt försörjningsstöd kommer under hösten 2018 att ta del av bokpaket som skickas hem en gång i månaden under sex månader.
- **Bokgåva till alla barn i förskoleklass:** Satsningen har även inringat ett fortbildningstillfälle för pedagoger och bibliotekarier och ett begränsat antal skolföreläsningar av en teater kopplat till boken i några av stadens prioriterade områden. Boken och aktiviteterna har genomförts i samverkan Jubileumssatsningen 2021, Stadsbiblioteket Göteborg och Folkbiblioteken i Göteborg samt Alfons Åbergs Kulturhus, Teater Gapet och Teater Bataljonen.

Genom mobiliseringsfrågan har också ett europeiskt samarbete tagit form och medel beviljats för att stärka vår kompetens och utbyta våra erfarenheter med fyra andra europeiska städer om läsfrämjande insatser och hur vi når ut till mer utsatta grupper i samhället. Nationellt har medel även beviljats från Kulturrådet. Dels medel som använts under året för att arbeta uppsökande med läsambassadörer, dels medel för att utveckla konceptet ”Läs <3 förskola” med syfte att stärka samarbetet mellan bibliotek och förskolor och utveckla metoder och arbetssätt som främjar barns tidiga språkutveckling.

Bred förankring och många insatser

Andelen som läser för sina barn är något som vi har följt i jämlikhetsrapporten. Målen att öka barns ordförråd, läslust och läsförmåga behöver följas på längre sikt. På kort sikt kan vi följa och analysera den breda mobilisering och några av de aktiviteter som frågan har bidragit till.

Mobiliseringsfrågan har fått en mycket bred förankring både inom stadens organisation, hos andra aktörer och hos göteborgarna. Insatser ges både för att öka kännedomen om läsningens betydelse hos professionen och hos göteborgarna. Hur mobiliseringsfrågan har tagits an och den kraft som den har skapat när det gäller samverkan mellan olika aktörer är något som är viktigt att lära av inför eventuella kommande mobiliseringsfrågor. En av framgångsfaktorerna kan vara att mobiliseringen kom att kallas *Staden där vi läser för våra barn* eftersom det är en bred ansats som möjliggör för flera aktörer att känna ansvar och delaktighet. Genom samarbetet mellan folkbiblioteken och förskolor, familjecentraler och öppna förskolor, barnvårdscentraler och även socialkontor har böcker kommit närmare de vi vill nå.

Att hitta fäste för mobiliserade delar i ordinarie verksamhet är en utmaning som tar tid. Där är Bokstart ett gott exempel som under flera år varit en projektfinansierad insats men som från och med 2018 är en integrerad insats i stadens läsfrämjande arbete. Interventionen Letterbox Club har också goda förutsättningar att långsiktigt implementeras som en del av socialtjänstens förebyggande arbete i samarbete med grundskoleförvaltningen. Att hitta sammanhang och förstärka är en framgång för mobiliseringen. För att mobiliseringen ska ha effekt är det centralt att hitta former för samverkan med framförallt förskola och skola. Vidare kan mobiliseringen stärkas av olika samarbetsformer med idéburen sektor och näringslivet.

Några exempel på vad som sker i stadens verksamheter:

Ambassadörer på tre språk ska inspirera till högläsning hos nyanlända Mobiliseringen "Staden där vi läser för våra barn" inom Jämlikt Göteborg och projektet "Läs med mig" har fått en halv miljon kronor beviljat från Kulturrådet. Syftet är att utbilda personer till läsambassadörer för läsningens betydelse - i tre olika språk. Uppdraget blir att vara uppsökande på stadens asylboenden, bibliotek, familjecentraler, öppna förskolor och förskolor i Biskopsgården och Lövgårdet. De kommer bland annat dela ut bilderböcker utan text och böcker på flera språk som bokgåvor.

Personerna som utbildas till läsambassadörer kommer att tala arabiska, persiska eller somaliska. Det några av de vanligaste språken bland asylsökande och nyanlända i Göteborg. Läsambassadörerna kommer att få utbildning i läsfrämjande insatser, både i teori och praktik, och handledning av Göteborgs stadsbiblioteks personal.

(Bild och text från Nyhetsbrev Jämlikt Göteborg, 2017)

"Exempel på läsfrämjande insatser som har gjorts är **uppbyggnad av kapprumsbibliotek, bokgåvor och strand- och bygglekplatsbibliotek.**"

(SDN Västra Hisingen, Årsrapport 2017)

Skapa förutsättningar för arbete

Det andra målområdet i stadens program för en jämlik stad 2018-2026 heter *Skapa förutsättningar för arbete*. Programmet beskriver att arbete, utbildning och lärande utgör betydande delar av människors livsvillkor. Genom områdets starka koppling till människors försörjningsmöjligheter är det centralt för att nå målet att Göteborg ska vara en jämlik stad.

Kraven på arbetsmarknaden har höjts i takt med att samhället har förändrats. Utbildning är oftast en förutsättning för att få ett arbete och egen försörjning. Sambandet mellan arbetslöshet och utbildning är mycket tydligt. Ju längre utbildning desto lägre arbetslöshet. Det är därför viktigt att stärka möjligheterna till att kunna fullfölja en utbildning, till exempel på gymnasiet. En nyckel här är att ge invånarna förutsättningar till utbildning och lärande samt främja ett livslångt lärande. Detta innefattar också kompetens- som utbildningsstöd för dem som idag saknar ett arbete.

Fokusområdet omfattar insatser som syftar till att minska skillnader i livsvillkor och hälsa genom att skapa förutsättningar för arbete. Under 2017 har fokuset varit på att underlätta inträdet på arbetsmarknaden och att samordna och utveckla samarbete. Fokusområdet har också prioriterat arbetet med sociala krav vid upphandling och att stimulera utveckling av sociala företag och arbetskooperativ.

Underlätta inträdet på arbetsmarknaden

Rätten till arbete är grundläggande om målet om ett jämlikt Göteborg ska uppnås. Arbetsmarknadsläget är bra men det stora problemet är just nu kompetensbrist i många branscher samtidigt som vissa grupper så som funktionsnedsatta, invandrare och ungdomar med kort utbildningsbakgrund har svårare att få fäste på arbetsmarknaden. Arbetet med "Det stegvisa jobb- och kunskapslyftet samt "Viktigt riktigt jobb" är försök för att bana väg för de mer utsatta målgrupperna, vilket hittills ser lovande ut.

Den stegvisa modellen viktiga, riktiga jobb är igång som pilot i tre förvaltningar (två stadsdelar och en fackförvaltning) inom äldreomsorgen, där yrkesgruppen serviceassistenter håller på att introduceras. I ytterligare två stadsdelar har nyanlända med kort utbildning introducerats inom måltidsservice i en pilot och just nu introduceras fler nyanlända med kort utbildning inom måltid och funktionshinderverksamheten.

Nio verksamheter vid sex nämnder har ansökt om medel från Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning (NAV) för att introducera det stegvisa jobb- och kunskapslyftet för 2017. Ytterligare ett antal nämnder har sökt och fått medel för 2018.

Metoden för det stegvisa jobb- och kunskapslyftet är ett sätt för snabbare inträde på arbetsmarknaden med möjlighet till både arbete och kompetensutveckling. Modellen bygger på stegvis utbildning anpassad för både deltagare och arbetsmarknadens behov av arbetskraft. Den stora utmaningen är idag att de som står utanför arbetsmarknaden, har försörjningsstöd, eller annan ersättning från Arbetsförmedlingen, men ingen utbildning, först måste rustas. Detta gör vi genom att använda oss av de fyra olika kompetenscentra

(KC) och Centrum för Arbetsmarknadsanställningar (CFA) som finns i staden och efter rustning kan man komma till det stegvisa jobb- och kunskapslyftet.

Just nu pågår det stegvisa jobb- och kunskapslyftet inom tre branschstegar; industri, äldreomsorg och storkök, där det finns möjlighet att antas direkt från KC eller CFA och därefter successivt söka sig framåt i stegen och varva kompetensutveckling med arbete. En byggstege planeras komma igång under hösten 2018.

Hittills har 80 nyanlända med kort utbildning deltagit i de två första omgångarna av Viktiga, riktiga jobb genom projektet Välkommen till Framtiden som efter kombinerad praktik, yrkesutbildning och SFI-studier ska ge jobb. Just nu, sommaren 2018, påbörjar ytterligare 53 nyanlända omgång tre i satsningen. Satsningen har än så länge visat sig lyckosam, omkring 60 procent av deltagarna har kommit i arbete, de flesta med stöd av arbetsförmedlingens nystartsjobb.

Insatsen extratjänster som i huvudsak bedrivs inom vård, skola och omsorg har i stor utsträckning riktats mot nyanlända i etableringen som därmed tidigt ges möjlighet till kontakt med arbetsmarknaden i kombination med kompetenshöjande åtgärder.

Under de senaste 1,5 åren har över 500 nyanlända i etableringen fått tillgång till ovanstående beskrivna insatser.

Inför sociala krav vid upphandling och stimulera utveckling av sociala företag och arbetskooperativ

Ett led i att realisera kommunfullmäktiges mål "Skapa sysselsättning för personer långt ifrån arbetsmarknaden" är att Arbetsmarknad- och vuxenutbildning tillsammans med Göteborgs stads inköps- och upphandlingsnämnd arbetar med att skapa anställningsmöjligheter för de prioriterade målgrupperna (sociala krav vid upphandling).

Arbetsmarknad och vuxenutbildning identifierar, matchar och utbildar individer i syfte att bidra till Göteborg stads framtida kompetensförsörjning, stärka integrationen samt den sociala hållbarheten i staden.

Det gjordes lika många tjänsteupphandlingar som hade en klausul om social hänsyn under 2016 som 2017. Detta fast arbetsmarknaden har högkonjunktur, arbetslösheten är lägre än för ett år sedan och de arbetssökande som kommunen

Några exempel på vad som sker i stadens verksamheter:

"Inköp och upphandling bidrar till måluppfyllelse genom att **ställa krav på social hänsyn i upphandling** utifrån Jämlikt Göteborgs tredje fokusområde: Skapa förutsättningar för arbete."

(Nämnden för Inköp och upphandling, Årsrapport 207)

Nyanlända får stöd i att starta företag i Sverige

Ett snabbspår för nyanlända i att starta företag har pågått på Hisingen i Göteborg. Deltagarna har med stöd på flera olika språk fått lära sig om förutsättningar för företagande i Sverige. EU-projektet One Stop Future Shop har kontor på Värvåderstorget och ger kostnadsfri företagsrådgivning åt alla som vill, med fokus på Hisingen.

(Nyhetsbrev Jämlikt Göteborg 2017)

"Under året har kunskap inhämtats om näringslivets intresse och behov av stöd gällande socialt ansvar. Samverkan har inletts med Jämlikt Göteborg och CSR Västsverige. Idéslussar har genomförts och en budskapsplattform har tagits fram."

(BRG, Årsrapport 2017)

"Förvaltningens insatser riktade till arbetslösa unga och grupper med lägre utbildning, bland annat genom EU-projektet Hikikomori, arbetsmarknadsprojektet "unga fixare" samt äldreomsorgens arbete med inkluderande matchning, har bidragit till att fler hushåll i stadsdelen är självförsörjande."

(SDN Askim-Frölunda-Högsbo, Årsrapport 2017)

Projektet **Hikikomori** pågick 2015-2018 och syftar till att få ungdomar att stanna kvar i och avsluta sin skolgång med fullständiga betyg. Sedan den 1 september 2018 implementeras Hikikomori i ordinarie verksamhet i fyra stadsdelar i Göteborg: Askim-Frölunda-Högsbo, Lundby, Norra Hisingen samt Västra Göteborg.

(Årsrapporter 2017)

Stadens verksamheter tar emot uppemot 3500 unga varje år i de satsningar som görs på sommarjobb och helgjobb.

(Nämnden för arbetsmarknad- och vuxenutbildning)

hjälp till stor del inte har utbildning eller erfarenhet av branscherna som många tjänsteupphandlingar görs inom.

Arbetet med att få ut personer i anställning har fyrdubblats under samma period. Varför fler kommer ut i arbete beror på flera faktorer: en stor arbetsinsats och individuella lösningar för att få hela insatskedjan att fungera, samarbeten med fler verksamheter inom kommunen som arbetar med arbetslösa och ett tydligare strukturerat arbetssätt. Under 2017 blev 45 personer självförsörjande och fick en anställning som skapades via social hänsyn i upphandling.

Arbetet framåt

Fokusområdet arbetar aktivt med målet att etablera stegvisa jobb- och kunskapslyftet. För att klara av uppdraget, Göteborg ska vara en jämlik stad, krävs en kraftsamling i hela staden. Under 2018 startar satsningen för att minst en förälder i 250 barnfamiljer som lever med långvarigt försörjningsstöd ska få arbete och självförsörjning. Målet berör alla fokusområden och behöver ske i samverkan med stadens bolag och förvaltningar, näringsliv och andra aktörer i staden.

I budget 2018 finns tre uppdrag som knyter an till Jämlikt Göteborg och det långsiktiga målet om samverkan för att människor snabbt ska komma in på arbetsmarknaden, nämligen:

- Assisterande tjänster ska erbjudas i förvaltningar och bolag utifrån det stegvisa jobb och kunskapslyftet samt en genomförd inventering i samverkan med fackliga organisationer
- Inom ramen för fokusområde tre ”Skapa förutsättningar för arbete” i Jämlikt Göteborg ska alla nämnder och styrelser ta fram och genomföra en plan i samverkan med Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
- En inventering ska göras av samtliga nämnder och styrelser avseende arbetsuppgifter och anställningsmöjligheter som kan erbjudas personer med funktionsnedsättning.

Arbetsmarknad och vuxenutbildning genomför just nu en mötesserie med samtliga förvaltningar och bolag för att driva på utvecklingen inom dessa mål, och utfallet här kommer att bli avgörande för det långsiktiga målet, där alla stadens förvaltningar och bolag tar ett ansvar för dessa frågor.

Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer

Det tredje målområdet i Göteborgs stads program för en jämlik stad heter *Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer*. Programmet beskriver att det finns vissa grundläggande förutsättningar för en hållbar och jämlik livsmiljö. Det är att ha en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad, en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande. Det handlar också om att ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik, offentliga platser och grönområden. Det handlar även om att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor. Genom att motverka boendesegregation och främja goda boendemiljöer skapas förutsättningar för mer jämlika livsvillkor.

Hemlöshet, otrygga boendeförhållanden, trångboddhet och en segregerad boendemiljö påverkar jämlikheten, hälsan och den sociala sammanhållningen negativt. Ojämligheter i livsmiljöer och att staden är segregerad påverkas av flera olika faktorer. Det rör sig bland annat om statlig bostads- och finanspolitik, inkomstförhållanden, bostadsmarknadens sätt att fungera, hur stadens delar planeras med olika typer av bostäder, upplåtelseformer, trafiksystem och service av olika slag och hur staden hänger ihop och skapar en helhet.

Fokusområdet utgick från början från den gemensamma målbildskarta som togs fram. Målbildskartan utgår från fem områden med effektmål för varje område. De fem områdena identifierar frågor där det behöver ske en förflyttning för att den fysiska miljön ska stödja utvecklingen mot en mer jämlik stad. De strategier för målområdet som nu finns formulerade i Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018-2026 följer i princip dessa fem områden som identifierades i målbildskartan. De innebär förvaltningsövergripande processer där ett gemensamt tvärsektorielt lärande och prövande av nya arbetssätt är förutsättningar för ett framgångsrikt arbete. Strategierna är:

- Öka delaktighet och inflytande i stadsutvecklingen
- Skapa förutsättningar för en fungerande närmiljö
- Minska boendesegregationen
- Öka tillgången till bostäder
- Skapa förutsättningar för jämlik tillgång till stadens resurser

Arbetet sker både i ordinarie uppdrag i bolag och förvaltningar samt i särskilda satsningar bland annat genom metodutveckling och kraftsamling i utvalda geografiska områden; Hammarkullen och Frihamnen.

Modell för lärande analys

En modell för lärande analys togs fram under 2017. Modellen bygger på grundantagandet att en arbetsprocess som ser annorlunda ut kräver en ny typ av uppföljningssystem; att det

för att minska skillnader i livsvillkor krävs en förändringsprocess som går utanför hur vi inom staden traditionellt brukar arbeta.

Modellen delar in uppföljningen i tre delar: process, målbild och effekt. Processuppföljningen ska svara på om vi jobbar på det sätt vi vill, målbildsuppföljningen på vad vi gör och hur det går, och effektuppföljningen ska svara på vilka effekter det vi gör får för göteborgarna.

Processuppföljningen ska följa utvecklingen av förhållningssätt och ge möjlighet att reflektera kring den egna kulturen. Den andra delen, målbildsuppföljningen är mest lik den uppföljning som traditionellt brukar genomföras där faktiska insatser lyfts och utvärderas. Dock kan uppföljningen inte fokusera på att kartlägga allt som görs, utan ambitionen är istället att lyfta exempel på genomförda insatser där en kedja kan följas mellan den genomförda insatsen och förväntade effekter. Vilka de faktiska effekterna blir av de olika insatser som görs i staden visar sig först i effektuppföljningen, där effektindikatorer läses av var fjärde år. De tre uppföljningsdelarnas förhållande till varandra analyseras i årsrapporten för fokusområde 4.

Jämlikhetsfrågan inom fysisk miljö är extremt komplex och en kontinuerlig utmaning är att förenkla hanteringen av dessa komplexa frågeställningar, inte att förenkla frågeställningen.

Åtgärder utifrån olika skalnivåer

Fysiska strukturer med barriärer, stråk som behöver skapas eller stärkas, kompletteringar av det som saknas av bostadstyper, service och annat behöver en relativt lång tid för att genomföras. Detaljplaner behöver upprättas och att bygga tar tid. Det är i den här skalnivån som hela-stadenperspektivet tas om hand och där de strukturella lösningarna finns. Mål om minskade skillnader ska integreras i alla stadsutvecklingsprocesser. För att åstadkomma en förändring i både arbetssätt och i det som är de ordinarie uppdragen inom respektive bolag och förvaltning behöver analysen om hur den planerade aktiviteten eller åtgärden bidrar till ett mer jämlikt Göteborg alltid göras.

Åtgärder i närmiljön för att skapa en mer jämlik tillgång till en fungerande närmiljö och omhändertagna och väl gestaltade offentliga rum kan genomföras på något kortare

Några exempel på vad som sker i stadens verksamheter:

”Projektet **Trygghetsarbete i stadsdelarna** bidrar till jämlikhetsarbetet, till exempel genom upprustade lekplatser samt upprustade och belysta hållplatser och gångstråk. Åtgärderna prioriteras utifrån en jämlikhetsintegrerad medborgardialog i respektive stadsdel.”

(Trygg vacker stad, Årsrapport 2017)

”Genom **markanvisningen** arbetar fastighetsnämnden för en variation av upplåtelseformer, hustyper och prisbilder inom staden som helhet och inom olika områden. Genom detta skapas förutsättningar för en blandad befolkningssammansättning och ett socialt blandat boende.”

(Fastighetsnämnden, Årsrapport 2017)

”Göteborgslokaler kan bidra till att Göteborg blir en jämlik stad genom att **bolaget uppnår sitt huvudsyfte, att erbjuda lokal handel och service**. Tillgängligheten till handel och service främjas av lokal närvaro. En god kvalitet på det lokala utbudet är viktigt för att alla göteborgare ska ha en likvärdig kommersiell och offentlig service. Bolagets lokala närvaro och ett aktivt arbete med bredd och kvalitet bidrar till en jämlikare stad.”

(Göteborgslokaler, Årsrapport 2017)

”Lokalnämnden har **inkluderat jämlikhetsperspektivet som prioriteringsgrund i underhållstrategin** samt att förvaltningen har tagit fram ett förslag för **att särskilt prioritera genomförandet av åtgärder i Hammarkullen** under 2018. Flera åtgärder i Hammarkullen görs även under 2017.”

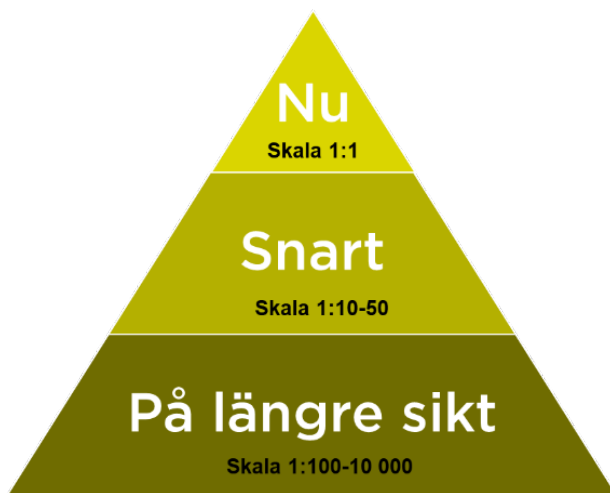
(Lokalnämnden, Årsrapport 2017)

”**Parkleken i Hammarkullen** fortsätter att vara välbesökt och det gör skillnad att det är en bemannad lekpark.”

(SDN Angereds mål och uppdrag, Årsrapport 2017)

”Bland de satsningar som påbörjats i våra utvecklingsområden har ett av Framtidenkoncernens bidrag varit att **öka närvaron på kvällar och helger**, detta arbete fortsätter 2018. Givetvis gäller även här att vi är många som behöver hjälpas åt för att nå resultat. Ett bra och viktigt exempel på detta är det gemensamma arbetet för ett Jämlikt Göteborg där Framtidenkoncernen medverkar i ett gränsöverskridande samarbete mellan många av Göteborgs Stads förvaltningar och bolag.”

(Framtiden Årsredovisning 2017)

sikt. Gemensamma behovsinventeringar och handlingsplaner blir viktiga för att identifiera de åtgärder som gör mest nytta. Det handlar om vad som kan göras inom befintliga detaljplaner, vilka offentliga rum som ska prioriteras, var behöver staden gå in för att stödja till exempel att service eller arbetsplatser etableras. Här är samverkan och analys nycklarna.

På riktigt kort sikt kan de mer akuta åtgärderna tas om hand. Här är koordinering med en gemensam lägesbild, analys och handlingsplan viktig. De tre nivåerna hör ihop i samma helhet och åtgärder behövs på alla nivåerna, men om strukturerna ska ändras behövs ett långsiktigt och uthålligt arbete i basen.

Fem delprogram

Ansvar för jämlikhetsarbetet totalt sett ligger i linjen och målet ska integreras i ordinarie verksamhet. Styrgruppen för fokusområde 4 beslutade innan sommaren 2018 att arbetet inom målområdet ska bygga på en modell för programstyrning för att koordinera processer och förändringsarbetet i syfte att uppnå effektmålen i målbilden. Fem särskilda satsningar kommer att bli delprogram och de fem delprogrammen är:

- Hela staden – fokus Hammarkullen
- Testarena Frihamnen
- Samverkan med Framtiden
- Inga barn i akut hemlöshet - Trångboddhetens negativa effekter ska minska
- NU! - Samverkan i de särskilt prioriterade områdena

De fem delprogrammen ska fungera som inspirationskällor och lärande exempel för arbetet med målområdet i ordinarie verksamhet. Varje år från och med nästa år ska det tas fram en enkel plan med tydliga aktiviteter som görs inom varje delprogram och som har bäring på strategierna. De övergripande strategierna är utgångspunkten för satsningarna i de fem delprogrammen. Nedan finns kortfattat om varje delprogram.

Kraftsamling Hammarkullen

Hammarkullen är exempel på hur staden kraftsamlar och metodutvecklar utifrån flera av strategierna. När det gäller utvecklingen av Hammarkullen har styrgruppen utifrån tillgänglig kunskap och utifrån boendedialoger enats om gemensamma mål för arbetet. Målen fokuserar på bostäder, service, närmiljö och ett fungerande torg.

Stadsbyggnadskontoret håller på att arbeta fram en ny modell för strategisk planering med fokus både på kortsiktiga åtgärder och stadsdelens långsiktiga utveckling i nära samverkan med alla berörda parter. Ett gemensamt beslut mellan Stadsbyggnadskontoret och Framtiden har fattats om att ett nytt bostadshus ska stå klart inom tre år i Hammarkullen som en viktig symbol för utvecklingen. Beslutet ställer särskilda krav på

kraftsamling och en flexibel planeringsprocess. Särskilda lokala satsningar har genomförts som till exempel ombyggnad av biblioteket, etablering av ett aktivitetshus, nya modeller för ombyggnad av bostäder med olika valbara nivåer i standard. Det pågår mycket i Hammarkullen och många aktörer är inblandade.

Frihamnen som testarena

I Frihamnen pågår redan ett omfattande arbete kring social hållbarhet, men genom att rama in detta arbete i fokusområdet kan vi tydligare få ett ”hela-stadenperspektiv” och kraft i att både lyfta ett innerstadsområde och ett ytterstadsområde som viktiga i jämlikhetsarbetet. Det utvecklingsarbete som sker i Frihamnen behöver komma hela staden del. Fokus ligger på socialt blandat boende med en ny modell för att åstadkomma hyresrätter med rimliga hyror samt de offentliga rummen där platsbyggnad som metod testas.

Samverkan med Framtiden

Nyproduktionen spelar en viktig roll i arbetet med att skapa en jämlik stad. Framtidskoncernen har en avgörande roll när det gäller att tillföra Göteborg nya bostäder, bygga ihop och integrera staden. Stadsbyggnads-, trafik- och fastighetskontoret, park- och naturförvaltningen samt Framtiden ska arbeta i en effektiv samverkansmodell för att de allmännyttiga bostadsföretagen samlat ska kunna färdigställa 14 000 bostäder under en 10-årsperiod. Modellen ska även kunna fungera för andra aktörer. Målet är också att genom nyproduktion av bostäder i kombination med investeringar i offentlig/privat service, allmänna platser och infrastruktur, åstadkomma samhällsnytta i form av en god stadsutveckling och att minska skillnader i människors livsvillkor.

Inga barn i akut hemlöshet - Trångboddhetens negativa effekter ska minska

Ett delprogram, som tagits fram under 2018 är *Inga barn i akut hemlöshet - Trångboddhetens negativa effekter ska minska*. Detta delprogram är också två resultatmål som Styrgruppen för Hållbara och jämlika livsmiljöer har enats om. Dessa mål kommer att följas upp i nästa jämlikhetsrapport.

NU! - Samverkan i de särskilt prioriterade områdena

Under våren 2018 har stadens förvaltningar och bolag skrivit under en gemensam avsiktsförklaring att samverka för att höja kvaliteten i stads- och boendemiljön och bidra till en positiv utveckling i de särskilt prioriterade områdena. Satsningen riktas på vad som kan göras på kort sikt. Det kan handla om skolgårdsupprustningar, olika trygghetsskapande åtgärder såsom trygghetsvårdar och utökade öppettider som kan göra att det blir tryggare och mer jämlika livsmiljöer. Denna avsiktsförklaring landar nu i konkreta handlingsplaner för de sju prioriterade områdena där stadsdelarna har ett huvudansvar för samordning, men där alla förvaltningar och andra aktörer behöver delta och tillsätta resurser. För satsningen har det anställts en koordinator.

Arbetet framåt

Stadsutveckling är komplex med många aktörer och många målkonflikter. Staden med dess nämnder, förvaltningar och bolag har möjlighet att påverka utvecklingen mot en mer sammanhållen och jämlik stad genom exempelvis kommunal service, investeringar,

planering av markens användning, markinnehav och allmännyttigt bostadsinnehav men ansvaret delas också av många andra olika aktörer inom både näringsliv och lokalsamhällen.

Kunskapen om de sociala aspekterna, med en bredd av perspektiv, ökar succesivt inom organisationen. För att åstadkomma en förändring i både arbetsätt och i det som är de ordinarie uppdragen inom respektive bolag och förvaltning behöver analysen om hur den planerade aktiviteten bidrar till ett mer jämlikt Göteborg alltid göras. Mål om minskade skillnader ska integreras i allt det som görs och respektive förvaltning och bolag har ett ansvar att verka för att deras arbete ligger i linje med strategierna i programmet för en jämlik stad 2018-2026. Som exempel har Stadsbyggnadskontoret tagit fram resultatmål och strategier utifrån målbildskartan för att vägleda arbetet om minskade skillnader i livsvillkor i ordinarie verksamhet genom till exempel sociala analyser, prioriteringar och resurssättningar.

Skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit

Det fjärde målområdet i Göteborgs stads program för en jämlik stad heter Skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit. Programmet beskriver bland annat att delaktighet och inflytande på samhälls nivå handlar om möjligheten att delta i styret av det gemensamma. Delaktighet och inflytande handlar också om invånarnas möjligheter till deltagande i civilsamhället, folkrörelser och lokalsamhället. Delaktighet och inflytande är också viktiga på individnivå för att minska skillnaderna i livsvillkor. Det är fråga om kontroll, inflytande och delaktighet i det dagliga livet, i till exempel skolan, i bostadsområdet och i rollen som brukare av olika offentliga tjänster. Det kan vidare handla om gemenskap i sociala nätverk i vardagen.

Att det finns reglerade rättigheter är långt ifrån tillräckligt för att uppnå ett jämlikt deltagande eller inflytande, eftersom vissa grupper trots detta utsätts för systematisk och strukturell diskriminering. I Göteborg skiljer sig deltagandet åt mellan olika grupper och på olika nivåer (samhällelig nivå, grupp nivå och individnivå). Därtill finns det betydande skillnader i nivåer av tillit i befolkningen och i upplevelsen av social isolering.

Arbete med målområdet tillkom i strukturerad form i och med att programmet antagits. Därför finns för 2017 ingen uppföljning av detta. Från 2018 kommer aktiviteter genomföras och följas upp utifrån målområdets strategier:

- Systematiskt integrera delaktighetsperspektivet
- Öka valdeltagande
- Skapa inkluderande medborgardialog
- Tillhandahålla arenor för medborgardrivna mötesplatser
- Utveckla delaktigheten i mötet med kommunens verksamheter
- Stärka tjänstepersonernas bemötande för att skapa tillit
- Skapa delaktighet och tillit genom nya former deltagande

Några exempel på vad som sker i stadens verksamheter:

”Satsningen **Vårt Tynnered** ska fånga upp Tynneredbornas eget engagemang i området och är en del i stadens satsning för ett mer jämlikt Göteborg. I området finns redan flera idéer från invånarna som kan utvecklas och jobbas vidare med. Det handlar till exempel om att ordna fler aktiviteter för familjer, jobba med utomhusmiljön och anordna vuxenvandringar på kvällar och nätter.”

(Vårt Göteborg 2017-08-25)

”Konsument- och medborgarservice bidrar i många delar till att minska skillnader genom förvaltningens grunduppdrag att förvalta och utveckla Göteborgs Stads gemensamma medborgarservice.”

(Nämnden för Konsument- och medborgarservice, budget 2018)

En halv miljon till möten som annars inte sker

På Biskopsgårdens dag (13 maj) lanseras Stadsdelsförvaltningen Västra Hisingens webbaserade medborgarbudget ”Nu bestämmer du”. Politikerna i Västra Hisingens stadsdelsnämnd har avsatt 500 000 kronor som invånarna själva ska få bestämma över, med en viss begränsning: Skattepengarna ska användas till något som skapar trygghet i stadsdelen och som kommer många till del. Temat i år kommer att vara möten mellan människor.

(Nyhetsbrev Jämlikt Göteborg 2017)

”**Mötesplats Jämlik stadsdel**” startade upp under 2017 på Selma Center. Detta var en ny mötesform som är öppen för alla medarbetare och chefer i Norra Hisingen som vill ta hjälp med att förändra och utveckla för en jämlik stadsdel och stad. Med syfte en mer jämlik stadsdel.

(Jämlikt Norra Hisingen, mars 2017)

Göteborg en mer jämlik stad?

Den här sammanfattningen över arbetet hittills visar att många processer och aktiviteter pågår för att jobba med målet. Jämlikhet är en komplex fråga, därför går det inte heller att göra en kedja från aktivitet till mål som håller sin logik hela vägen. Vi kan försöka genom sättet vi arbetar att jobba kunskaps- och erfarenhetsbaserat. I den mån det går får vi inom målområdena försöka följa och utvärdera arbetsprocesser och utvecklingsarbeten för att veta om de får den effekt vi eftersträvar. Vi kan också, som i detta dokument, kort beskriva hur fokusområdena tagit sig an uppdraget.

Vi ser en utveckling av stadens arbete för en mer jämlik stad. Arbetet har tagit fart i stadens olika bolag och förvaltningar. Processägarskapet har på ett tydligt sätt ökat fokuset i Göteborgs Stad på frågan om social hållbarhet och breddat ansvaret och delaktigheten. Staden har byggt en struktur som är stark över förvaltnings- och bolagsgränser med det gemensamma målet i sikte. Vi vet att varje dag arbetar verksamheter i staden i sitt grunduppdrag med att utveckla staden mer jämlik och processägarskapet är en motor.

Enligt Stadsledningskontorets årsrapport för 2017 rapporterade fler nämnder och styrelser mer än tidigare att de bidrar till arbetet med budgetmålet Göteborg ska vara en jämlik stad. Tolv av dem rapporterade en god måluppfyllelse, alla gjorde bedömningen att åtminstone viss måluppfyllelse uppnåtts. För staden i sin helhet bedömer Stadsledningskontoret också en viss måluppfyllelse. Det är dock svårt att påvisa att Göteborg idag är en mer jämlik stad än när målet formulerades, det är på så kort sikt. Vi kan däremot se att arbete med målet idag sker på bred front.

Göteborgs jämlikhetsarbete präglas av bred samverkan, tidiga insatser, kunskapsbaserat arbete och tydligt ansvar i organisationens linje. Det som skiljer arbetet med Jämlikt Göteborg från allt tidigare gott arbete vi utfört i staden är att vi nu har tydliga mål från kommunfullmäktige och utifrån det har vi tagit ett samlat grepp om arbetet på högsta ledningsnivå med ansvar i linjen. Vi har även tillgång till ny forskning och statistik och ett program med strategier som sträcker sig till 2026.²

Ett långsiktigt fokus

Göteborgs stads årsredovisning 2017 lyfter bland annat att uthållighet i arbetet med Jämlikt Göteborg är en framgångsfaktor. Det brukar sägas att arbetet är långsiktigt och att klyftorna kan slutas inom en generation. Det är inte snabba lösningar vi ser utan strukturella förändringar som är det som gör skillnad.

Tidiga insatser hela livet och fokus på barnen

Barnen är det viktigaste vi har och vi investerar i barnen. Det handlar också om att våga se att de resurser som läggs idag för att utjämna ojämlika skillnader för våra barn är en

² Ny statistik bland annat i Jämlikhetsrapporten 2017. Mål och strategier finns i Göteborgs stads program för en jämlik stad 2018-2026.

vinstaffär för oss alla i framtiden. Det här är inget högriskprojekt, det är den klokaste investeringen vi kan göra.

Fokusplanerna ger flera exempel på tidiga insatser och där fokus är att investera på de små barnen. Fokusområde 1 och 2 utgår från barnen och särskilt här genomsyras då också hela arbetet av fokus på tidiga insatser. Hela mobiliseringsfrågan *Staden där vi läser för våra barn*, de nyligen införda hembesöken enligt Rinkebymodellen, det familjecentrerade arbetssättet samt fokus på barnens skolgång är alla exempel på det.

Utmaningen här är att våga investera tidigt, att lägga kostnaden nu för att få tillbaka det senare. Här är arbetet med sociala investeringar viktigt för att kunna hitta metoder att visa på den ekonomiska nytta som tidiga investeringar i ett barns liv innebär för hela samhället, liksom tidiga investeringar i ett helt livsperspektiv.

Samtidigt som vi har ögonen på den långa tidshorisonten behöver vi också göra insatser med fokus här och nu. Avsiktsförklaringen mellan polisen och stadens direktörer utifrån *Nu! Samverkan i de särskilt prioriterade områdena* är ett gott exempel på insatser som vi kan göra samordnat på kort sikt.

Universella insatser för alla och mer för de som behöver det mest

En utgångspunkt för hela arbetet är att tyngdpunkten ska vara universella insatser som riktas till alla invånare, men att de samtidigt ska riktas proportionerligt i relation till olika grupper eller områdets specifika behov. Detta är en vidareutveckling av grundprincipen om generella välfärdssystem och går under beteckningen *proportionell universalism*.

Detta material visar några goda exempel på hur arbetet har fokus på tidiga insatser och generella insatser likväl som insatser till de som behöver det mest. Det är viktigt att fortsätta utveckla arbetssätt som gör att vi vet att vi når dem som behöver det mest.

Ett arbete som är kunskaps- och erfarenhetsbaserat

Arbetet som sker inom fokusområdena utgår mycket från tillgänglig kunskap och erfarenhet och satsningar följeforskas. Några underlag som fördjupar sig i någon fråga har tagits fram inför arbetet och det kan behöva tas fram fler.

Bättre uppföljning, utvärdering och forskning liksom tät dialog med politiker, profession och akademi är ett sätt att stärka det kunskapsbaserade arbetet.

Ett normmedvetet arbetssätt

I relation till Göteborgs stads program finns det strategier som kräver fler insatser och förändrat arbetssätt inom målområdena, särskilt krävs ett arbete med att kunna synliggöra olika diskrimineringsgrunder genom ett normmedvetet och intersektionellt arbetssätt. Analysen är viktig för att inte riskera att reproducera de systematiska skillnader i livsvillkor som finns mellan olika grupper. Här behöver vi öka kunskapen inom alla fokusområden kring normmedvetet och intersektionellt arbetssätt.

Ingen aktör äger själv jämlikhetsfrågan - lösningar uppstår av samverkan och delaktighet

Att arbeta för att Göteborg ska vara en mer jämlik stad är som sagt med nödvändighet ett långsiktigt arbete. Därför behövs också långsiktiga och breda strategier för arbetet. Det gäller att hålla ihop arbetet så att staden går åt samma håll. En stor del av nödvändiga nya arbetssätt i staden handlar om en kulturförändring där stuprör bryts och vi hittar gemensam kraft och gemensamma lösningar. Det behövs en utvecklad samverkan inom staden, mellan staden och andra offentliga aktörer samt med idéburen sektor, näringsliv och med befolkningen.

Det finns idag samverkan med idéburen sektor inom alla fokusområden och ett samverkansforum med näringslivet är under uppstart. Att delaktiggöra professioner, invånare, civilsamhälle, akademi och andra handlar om att skapa förutsättningar för kunskapsinhämtning och att göra jämlikhetsarbetet relevant och inkluderande för dem de berör.

Sir Michael Marmot, som är professor på University College London och som bland annat skrivit boken ”The health gap”, formulerade uttrycket ”Gör något, gör mer, gör bättre”. Så enkelt och genialiskt på samma gång. Det handlar inte bara om att starta upp nya aktiviteter utan snarare oftare om att skruva i och finkalibrera de aktiviteter vi redan är igång med, det vill säga ”göra bättre”, i den ordinarie verksamheten så att de bättre leder till de mål och effekter som ska nås. Och målet är göteborgaren. Det är med göteborgarens behov i fokus vi kan göra skillnad.

Jämlikhetsarbetet kan vara olika saker och det kan ske på olika sätt, alltifrån stora strukturella frågorna där kommunen inte fullt har egen rådighet, till hur vi bemöter och relaterar till göteborgarna vi träffar varje dag. I vårt grunduppdrag kan vi göra stor skillnad och stadens fyra förhållningssätt bör löpa som en röd tråd hos alla stadens medarbetare. Det behövs ökad kunskap kring normkritik, stärkt arbete med delaktighet och tillitsskapande samt stöd av programmet för en jämlik stad i hur verksamheterna kan jobba med jämlikhet. Vi bör också hitta fler sätt att kunna tipsa och inspirera varandra kring vad som fungerar och det goda arbete som pågår. En mer tillitsbaserad styrning i staden kan vara en viktig väg att gå.

Sammanfattande slutsats

Så för att sammanfatta: Vi kan se flera utmaningar för jämlikhetsarbetet framöver. Programmet för en jämlik stad medför en möjlig kraftsamling och fokus. För att veta att vi är på rätt väg och att vi gör rätt saker behöver vi söka efter svaren på två frågor:

- Vilka effekter får det vi gör för de vi är till för – för göteborgarna?
- I vilken grad leder insatserna till ökad likvärdighet och jämlikhet?

Den stora utmaningen framöver blir att hålla fast vid det arbete som nu fått rejäl fart, att ta tillvara på de lärdomar och på alla de initiativ och tankar som finns bland medarbetare inom stadens olika verksamheter:

”Drömscenariot är såklart att vi tydligt ska kunna se att ojämlikheten och polariseringen i samhället minskar. Men jag är helt övertygad om att om vi bara lyckas göra något lite annorlunda, eller tänker lite vidare utifrån våra uppdrag, så kan vi göra en enorm skillnad. I många fall gör vi redan helt fantastiska saker och inom andra områden behöver vi finjustera för att ställa in volymen rätt, hitta rätt inställning.”

(Ritva Gonzalez, samordningschef, Nyhetsbrev Jämlikt Göteborg 2017)